LAUSUNTO
Asia: HE 146/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022

Finnwatch kiittää eduskunnan valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaostoa mahdollisuudesta antaa lausunto koskien kansainvälistä kehitysyhteistyötä osana valtion talousarviota vuodelle 2022.

Lausuntonamme toteamme seuraavaa:

<u>Pienten järjestöjen rahoitustilanne jatkuu tukalana, VGK-tukeen leikkauksia</u>

Finnwatchin pääasiallisesta julkisesta rahoituslähteestä eli kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyöstä ja globaalikasvatuksesta esitetään talousarviossa leikattavaksi 200 000 euroa.

Finnwatch ja useat muut pienet ja keskisuuret järjestöt saavat valtionapua viestintä- ja globaalikasvatustuesta (VGK-tuki). VGK-tuella lisätään kansalaisten globaalia vastuuta ja tukea kehitysyhteistyölle, edistetään kehitysyhteistyön tunnettuutta sekä lisätään kansalaisten tietoa kehitykseen ja kehittyviin maihin liittyvistä teemoista. VGK-tuki kuuluu käyttökohteen “Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle ja kehitysyhteistyötiedotukselle sekä kuntasektorin kehitysyhteistyölle” alle, jonka kokonaistasoksi esitetään vuodelle 2022 lähes 88 miljoonaa euroa. VGK-tuen osuus on tästä häviävän pieni: vuonna 2021 VGK-tukea myönnettiin yhteensä 2,1 miljoonaa euroa järjestöjen vuosina 2021–2022 toteutettaviin hankkeisiin.

Ulkoministeriö julkaisi vuonna 2020 riippumattoman arvion VGK-tuesta. Evaluaatio pitää instrumenttia tärkeänä ja toteaa, että “*tuen määrän väheneminen, kasvanut hankkeiden vaatimustaso ja kilpailu hanketuesta ovat kaventaneet tukea saavan joukon pieneksi (vain 14 järjestöä vuoden 2018 haussa), mikä on kaventanut toimijajoukon ja hankkeiden monimuotoisuutta.*” Evaluaatio suositti, että VGK-työn rahoitusta tulisi kasvattaa, jotta jatkossakin varmistetaan riittävän laaja kehitysviestintä ja globaalikasvatuksen laajuus ja moninaisuus. Vuoden 2022 talousarvio on kuitenkin vaarassa vähentää VGK-tuen määrää vuoden 2021 tasoon verrattuna. Pidämme kohtuuttomana, että kansalaisjärjestöille kokonaisuudessaan talousarviossa suunnattua 8 miljoonan euron lisärahoitusta ei ohjattaisi lainkaan pienille ja keskisuurille ei-ohjelmatukea saaville kansalaisjärjestöille.

<u>Ulkoministeriön hallinnon alan yleistuki ei nouse lainkaan, vaikka rahoitustaso ollut jo pitkään riittämätön</u>

Toinen pienille järjestöille keskeinen rahoituskanava on talousarvion kohdassa 90. Ulkoministeriön hallinnonalan muut menot, 50. Erät valtionavut (kiinteä määräraha). Kyseiseltä momentilta jaetaan yleisavustuksia ulkoministeriön hallinnonalaa tukevien järjestöjen työhön. Ulkoministeriön yleisavustus on monelle pienelle tukea saavalle järjestölle ainoa toiminnan perusrahoitusta tarjoava tukimuoto. VGK-tuen tapaiseen hankemuotoiseen rahoitukseen verrattuna yleisavustus vähentää järjestöjen hallinnollista taakkaa.

Momentille esitetään edellisen vuoden tapaan vain 1,641 miljoonaa euroa. Momentilta jaettavan yleisavustuksen määrä on vuoden 2012 jälkeen laskenut, vaikka instrumentin avoin haku on lisännyt tukea hakevien järjestöjen määrää. Siksi jotkin järjestöt (esimerkiksi Finnwatch vuosina 2018 ja 2019 sekä SaferGlobe Finland vuonna 2019) ovat joinain vuosina jääneet kokonaan ilman yleistukea ko. momentilta. Rahoituksen leikkauksia on perusteltu muun muassa sillä, että momentilla ei ole riittävästi varoja. Eduskunta on toistuvasti lisännyt momentille rahoja yksittäisillä päätöksillä. Nämä ovat olleet tervetulleita hätäratkaisuja, joilla on voitu paikata tiettyjen järjestöjen akuuttia rahoituskriisiä. Tämän pienen mutta tärkeän momentin rahoitusta olisi tärkeää korjata, ja nostaa se lähemmäs 2 miljoonaa euroa.

Yhteenvetona voidaan todeta, että talousarvio painottaa kansalaisjärjestöille suunnatun rahoituksen merkittävää kanavoimista suurten järjestöjen ohjelmatukeen. Vaikka suurten järjestöjen toiminnan tukeminen on tärkeää, myöskään pienempiä, tehokkaasti toimivia ja kansalaisyhteiskunnan moniäänisyyttä lisääviä järjestöjä ei tulisi unohtaa. Hallitusohjelmassa on sitouduttu vahvistamaan systemaattisesti kansalaisyhteiskunnan tilaa ja toimintaedellytyksiä myös Suomessa.

Verot ja kehitys

Suomi on sitoutunut Addis Tax Initiativeen, ja sitä kautta luvannut kaksinkertaistaa rahoituksensa kehittyvien maiden veronkantokyvyn vahvistamiseen. Hallituksen julkaisemassa Verotus ja kehitys -toimintaohjelmassa rahoitustaso luvataan vähintään kaksinkertaistaa nykyisestä vuoteen 2022 mennessä, ja tämä tulee ottaa huomioon ulkoministeriön määrärahasuunnittelussa.

ATI-sitoumuksen toteutumista ja seuraamista edistäisi se, että kehittyvien maiden veronkantokyvyn vahvistamiseksi suunnattu rahoitus olisi erikseen näkyvissä valtion budjetissa.

Helsingissä 26.10.2021

Sonja Finér
toiminnanjohtaja
Finnwatch ry